

Tämä on rinnakkaistallennettu versio alkuperäisestä julkaisusta.

Tämä on julkaisun kustantajan pdf.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Salakari, M.; Vaskelainen, J. & Peltola, S. 2019. Nuorten terveydenedistäminen on useiden tahojen yhteistyötä yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Teoksessa M. Salakari; R. Nurminen & A. Rajamäki (toim.) Verkostoitumisesta seitittymiseen – kohtaamisia nuorten arjessa. Turun ammattikorkeakoulun raportteja 252. Turku: Turun ammattikorkeakoulu, 81 – 90.

URL: <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522167064.pdf>

Kaikki julkaisut Turun AMK:n rinnakkaistallennettujen julkaisujen kokoelmassa Theseuksessa ovat tekijänoikeussäännösten alaisia. Kokoelman tai sen osien käyttö on sallittu sähköisessä muodossa tai tulosteena vain henkilökohtaiseen, ei-kaupalliseen tutkimus- ja opetuskäyttöön. Muuhun käyttöön on hankittava tekijänoikeuden haltijan lupa.

This is a self-archived version of the original publication.

The self-archived version is a publisher's pdf of the original publication.

To cite this, use the original publication:

Salakari, M.; Vaskelainen, J. & Peltola, S. 2019. Nuorten terveydenedistäminen on useiden tahojen yhteistyötä yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. In M. Salakari; R. Nurminen & A. Rajamäki (eds) Verkostoitumisesta seitittymiseen – kohtaamisia nuorten arjessa. Reports from Turku University of Applied Sciences 252. Turku: Turku University of Applied Sciences, 81 - 90.

URL: <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522167064.pdf>

All material supplied via TUAS self-archived publications collection in Theseus repository is protected by copyright laws. Use of all or part of any of the repository collections is permitted only for personal non-commercial, research or educational purposes in digital and print form. You must obtain permission for any other use.

Nuorten terveydenedistäminen on useiden tahojen yhteistyötä yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi

Minna Salakari, Jenni Vaskelainen ja Sarah Peltola

Terveydenedistäminen perustuu kansanterveyslakiin (1972/66) ja on osa kansanterveystyötä. Siitä säädetään myös tartuntatautilaissa (2016/1227), tupakkalaissa (2016/549) ja raittiustyölaissa (2015/523). Sosiaali- ja terveysministeriöllä (STM) on yleinen ohjaus- ja valvontavastuu terveydenedistämisestä.

Hyvinvointia edistävällä toiminnalla vaikutetaan suoraan muun muassa keskeisimpien kansansairauksien syihin ja sitä kautta terveydenhuollon palveluista muodostuviin, sairauspoissaoloista johtuviin ja varhaiseen työkyvyttömyyteen liittyviin kustannuksiin. Vaikka päävastuu terveydenedistämistyöstä on kunnilla, on erityisesti nuorten terveydenedistäminen monitahoista ja -ammattilista sektorit ylittävää yhteistyötä kohti yhteistä päämäärää - nuorten hyvinvointia ja osallisuutta edistävää. Se on säännöllistä ja jatkuvaa toimintaa yhteisen tavoitteen tavoittelemiseksi. Kuntasektorin lisäksi ja sen ohella järjestöt tekevät tärkeää työtä terveyden edistämiseksi. Yhteistyötä tarvitaan, jotta pystytään tarjoamaan monipuolisia palveluja ja yksilöllisiä ratkaisuja ja tukea (Bots, Lehikoinen & Perttilä 2016).

”Terveyttä ei voida edistää pelkästään terveydenhuollon keinoin, vaan siihen tarvitaan yhteiskunnan kaikkia sektoreita. Terveysnäkökohdat on otettava huomioon kaikessa yhteiskunnallisessa päätöksenteossa.”

(Leppo, Ollila, Peña, Wismar & Cook 2013)

Nuorten hyvinvointiin vaikuttava toimijajoukko on laajentunut

Nuorten terveydenedistäminen ja erilaisten toimintamallien kehittäminen ovat ajankohtaisia juuri nyt. Yhteiskuntamme on entistä monimutkaisempi, eivätkä nuoren perhe ja muut lähiaikuiset aina mahdollista hänelle riittävää tukea, turvaa ja hyvinvoinnin edellytyksiä. Lasten ja nuorten terveydenedistämistyön merkitys tiedostetaan, mutta käytännön keinoja ja julkisen sektorin voimavaroja työn toteuttamiseen on toistaiseksi rajallisesti.

Nuorten hyvinvointiin vaikuttava toimijajoukko on viime vuosina laajentunut, ja eri toimijoiden tekemän yhteistyön merkitys ja erityisesti ammattilaisten vaikutusmahdollisuudet nuorten elämässä ovat suuremmat kuin usein ajatellaan. Lähtökohteisesti nuoret odottavat sekä vanhemmiltaan että muilta lähiaikuisilta välittämistä ja vastuunottoa, rajoja ja rakkautta. Aikuiset ovat lasten ja nuorten terveyden tärkeimpiä tekijöitä. He ovat malleja ja esimerkkejä. Tukena oleminen ja välittäminen on rajojen asettamista, puuttumista, kysymistä, kuuntelemista ja yhteistä, dialogista keskustelua. Huomattavaa on, että kaikilla aikuisilla on mahdollisuus vaikuttaa nuoren elämään (Leppo ym. 2013; Airila, Aho & Nykänen 2016, 24).

Pienistä, yhden tahon toteuttamista terveydenedistämisen teoista saadaan usein vain vähäisiä tuloksia, mutta jos toiminta on koordinoitua, yhteiseen päämäärään tähtäävää, samansuuntaista ja yhteisöllistä, voidaan aikaansaada mittavia vaikutuksia ja tuloksia. Yhteistyöhön tarvitaan monialaista osaamista, vankkaa ammattitaitoa ja kunkin toimijan sisäistä motivaatiota. Yhteistyön tulee olla koordinoitua, ja työnjaon selkeää (Airila ym. 2016, 24).

Kun hyödynnetään eri toimijoiden laaja-alainen osaaminen, rajalliset resurssit saadaan käytettyä tehokkaammin ja samalla vältetään päällekkäiseltä työltä. Myös yksittäisten työntekijöiden työ helpottuu. Yhteistyö tarjoaa monia mahdollisuuksia, ja sen avulla voidaan oppia toisilta ja ylittää totuttuja eri sektorien raja-aitoja.

Verkostot mahdollistavat monitahoisen samansuuntaisen yhteistyön

NIKO-projektissa terveyttä edistävä ja hyvinvointia tukeva toiminta ei yksin tuota toivottuja tuloksia ja näkyvyyttä, vaan toimintaa tehostetaan monitahoisella eri toimijoiden samansuuntaisella yhteistyöllä. Monialainen yhteistyö ulottuu julkiselle

sektorille mutta myös yksityisiin ja kolmannen sektorin toimijoihin sekä esimerkiksi urheiluseuroihin (taulukko 1).

Verkostoituminen Varsinais-Suomen alueen nuoriso- ja sosiaalityön sekä järjestötoiminnan kanssa mahdollistaa nuorille ja heidän lähiaikuisilleen suunnatun toiminnan saavuttavuuden ja yhteyden alueellisiin peruskouluihin ja ammattikouluihin sekä ammattilaisten foorumeihin. Verkostoyhteistyö toteutuu konkreettisena toiminnan suunnitteluna ja moniammatillisina toteutuksina, ja sitä ohjaa voimassa oleva lainsäädäntö ja kuntakohtaiset hyvinvointisuunnitelmat sekä eri paikkakuntien ja yhteisöjen yksilölliset tarpeet.

Projektissa hyödynnettävät verkostotyypit voidaan mukaillen jakaa vaihdantaverkostoihin, vuorovaikutusverkostoihin ja sosiaalisiin verkostoihin. Vaihdantaverkostossa yritykset tai eri palveluntuottajat toimivat yhteistyössä keskenään, mikä perustuu ns. kaupankäyntiin. Toimintaan vaikuttavat sekä vuorovaikutus että sosiaaliset verkostot. Vaihdantaverkostoja hyvinvointialoilla ovat mm. kouluttajat ja muut yhteistyössä toimivat yhdistykset tai yritykset, joiden välillä käydään kauppaa (Toivola 2006, 23–24).

Vuorovaikutusverkostossa yritykset tai yksilöt eivät tee keskenään kauppaa, vaan tietoja vaihdetaan (mm. hankekonsultit, tilitoimisto, pankki ja oppilaitokset). Verkostoista voidaan erottaa myös vertikaaliset ja horisontaaliset verkostot. Vertikaalisessa verkostossa toimijat ovat saman tuotanto- ja arvoketjun jäseniä, tuotteet tai palvelut täydentävät toisiaan. Horisontaaliset verkostot ovat saman toimialan sisällä toimivia yritysverkostoja, joissa ”kilpailevat” tahot toimivat yhteistyössä jakaen osaamis pääomaansa (Toivola 2006, 23–24).

Hyvinvointi- ja terveysalalla vertikaalinen verkostoitumisen malli perustuu suositeluun ja siten jo olemassa oleviin, aiemmin luotuihin verkostoihin – yksi alalla toimija suosittelee saman verkon sisällä toimivan toisen, eri ammattia edustavan toimijan ja toisinpäin. Toiminnasta on mahdollista saada kokonaisvaltaisempaa, kun eri toimijat tukevat toistensa toimintaa. Horisontaalisessa verkostossa taas toimitaan saman alan toimijoiden kesken. ”Kilpailuasetelma” ei estä yhteistyössä toimimista, vaan luo mahdollisuuden eri tahoille yhdistää voimansa. Näin palvelutapahtumista luodaan kokonaisvaltaisia, ja verkostossa toimivat tukevat toisiaan (Toivola 2006, 23–24). Taulukossa 1 on koottuna NIKO-projektissa hyödynnettävät erityyppiset verkostot.

Taulukko 1. Yhteenvedo eri verkostotyypeistä (mukaanl. Toivola 2006, 25).

VERKOSTO-TYYPPI	KUVAUS	YHTEISTYÖ-TAHOT	VERKOSTO-TOIMINNAN KUVAUS
Vaihdantaverkosto	Eri tahojen välinen yhteistyö. Verkoston toimintaan vaikuttavat vuorovaikutus- ja sosiaaliset verkostot.	MYKY-työryhmä Linkki-toiminta EHYT Suomen Syöpäjärjestöt Mainostoimistot Painotalot	Asiantuntijuus Koulutukset Materiaalien laatiminen Suunnittelutyö Verkkosivuston laatiminen
Vuorovaikutusverkosto	Tietojen vaihto, päivittäiset, säännölliset kontaktit	Pankki Tilitoimisto Oppilaitokset Turun AMK Kunnat	Tukitoiminnot, tiedonvaihto
Sosiaalinen verkosto	Sosiaalisilla suhteilla on merkittävä rooli tiedon jakamisessa, ongelman-ratkaisussa, toiminnassa ja tavoitteiden saavuttamisessa	Henkilökohtaiset yhteydet Sosiaalisen median toimijat Muu projektin verkosto (blogin ja verkkosivujen lukijakunta, yksittäiset opettajat ja toimihenkilöt)	Tiedonvälitys, kontaktointi, projektituki, sosiaalinen media, blogi, verkkosivu
Horizontaalinen verkosto	Samana toimialan sisällä toimivia yritysverkostoja, joissa "kilpailevat" tahot toimivat yhteistyössä.	Turun AMK MLL Linkki-toiminta EHYT Suomen Syöpäjärjestöt Päihdelinkki SPR Lupa auttaa -hanke CupOfTherapy	Koulutustoiminta Tapahtumien järjestäminen Nuorille ja lähiaikuisille toteutettu toiminta Tiedonvaihto
Vertikaalinen verkosto	Toimijat ovat saman tuotanto- ja arvoketjun jäseniä, ja palvelut täydentävät toisiaan.	Kunnat MYKY-työryhmä Oppilaitokset Nuorisotoimet Turun AMK Turun ammattinstituutti MLL Urheiluseurat Seurakunnat Lupa auttaa -hanke Nuorisokeskus Balanssi Lounais-Suomen poliisi Etsivä nuorisotyö Vamos	Koko nuorille ja heidän lähiaikuisilleen toteutettu NIKO-projektitoiminta Koulu-yhteistyö (Wilma-verkostomahdollisuus)

Yksi keskeisimmistä projektin verkostotahoista on Turun ammattikorkeakoulu (Turun AMK), jonka kanssa tehty systemaattinen yhteistyö on mahdollistanut useiden ylemmän ammattikorkeakoulun ja ammattikorkeakoulutason kehittämis- ja osaprojektityön tuottamisen ja toimintamallien luomisen. Luodut toimintamallit perustuvat NIKO-projektin tarpeisiin, niiden avulla on mahdollista saavuttaa yhteistyöverkostoja ja toteuttaa nuorten terveydenedistämistyötä laaja-alaisemmin kuin pelkässä pääprojektissa.

Verkostoyhteistyön ja terveydenedistämistyön ohjaavana tahona toimii Turun kaupungin nuorten päihdemyrkytysten ehkäisy -työryhmä (MYKY-työryhmä), johon kuuluvat Turun kaupungin hyvinvointitoimialan ennaltaehkäisevä työ sekä lasten ja nuorten poliklinikka, Mannerheimin Lastensuojeluliiton (MLL) Varsinais-Suomen piiri, Suomen Punainen Risti (SPR), Lounais-Suomen poliisilaitos ja Varsinais-Suomen Sininauha/Polku – etsivä nuorisotyö. NIKO-projekti on toiminut MYKY-työryhmän varsinaisena jäsenenä vuodesta 2017, ja Turun kaupungin kanssa tehtävä yhteistyö pohjautuukin työryhmän toimintaan. Säännöllistä ja tiivistä yhteistyötä tehdään lisäksi useiden kolmannen sektorin toimijoiden kanssa (Taulukko 1).

Projektissa yhteistoiminnan päätarkoituksena on nuorten terveydenedistäminen, päihitteettömyyden tukeminen sekä syrjäytymisen ennaltaehkäisy. Toiminnan muotoina ovat yksilö- ja ryhmäohjaukset, tukioppilastoiminta sekä koulutus- ja “minimessu”-tapahtumat. Projektissa konkreettinen verkostoyhteistyö on ammattilaisten, kuten nuoriso-ohjaajien ja -työntekijöiden, opettajien ja valmentajien, koulutusten järjestämistä tarpeisiin ja toiveisiin perustuen. Yhteistyö mahdollistaa laajemman kohderyhmän tavoittamisen ja toiminnan monipuolisuuden – nuorten, vanhempien, ammattilaisten sekä yleisötilaisuuksien ja -tapahtumien järjestämisen.

Osallisuus on merkittävä terveyden tekijä – nuoret mukana verkostossa

Valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelman 2017–2019 yhtenä keskeisenä tavoitteena on lisätä nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Osallisuudessa on kysymys nuoren vaikutus- ja toimintamahdollisuuksista itseään koskevissa ja itselle tärkeissä asioissa. Nuoret ovat oman elämänsä parhaita asiantuntijoita.

Palvelujen, kuten terveydenedistämisen toiminnan suunnittelusta, toteuttamisesta ja kehittämisestä, vastaavat toimijat voivat lisätä nuorten vaikutusmahdollisuuksia

ottamalla heidät mukaan aktiivisiksi toimijoiksi. NIKO-projektin tarkoituksena on suunnitella päihdeettömyyttä tukeva kampanja. Toiminnassa suunnittelu- ja kehittämistyön tavoitteet saavutetaan yhdessä nuorten kanssa. Nuorten raati-toiminnalla taataan terveyttä edistävän toiminnan tarvelähtöisyys ja luotavan terveydenedistämisen mallin / kampanjan “nuorten maailmallisuus”.

Nivalan ja Ryynäsen (2013, 26) mukaan osallisuus koostuu seuraavista ulottuvuuksista:

1. oikeudesta olla osallisena,
2. osallisen tunnustetusta asemasta yhteisössä ja luvasta toimia,
3. yksilön osallisuuden kokemuksesta ja tunteesta.

Osallisuuden avulla nuoret tulevat nähdyiksi ja kohdatuiksi. Aidosti osallinen tilanne mahdollistaa nuorille tilan, jossa heidän on mahdollista tulla tunnustetuksi arvokkaina osina suurempaa yhteisöä. Osallisuuden edistäminen edellyttää, että nuoret nähdään toimijoina, joilla on oikeus olla yhteisön arvostettuja jäseniä, joiden osallistumista tuetaan säännönmukaisesti (Kiilakoski, Gretschel & Nivala 2012, 26). Nuoria osallistava toiminta ja nuorille suunnattujen palvelujen suunnittelu painottaa yhteistyön moninaisuutta, vastavuoroisuutta ja yhdessä oppimista. Kun kaikki toiminta-alueet, joissa lapset ja nuoret elävät, ovat mukana yhteisen strategian toimeenpanossa, toimien oman toimintakulttuurinsa pohjalta, lasten ja nuorten terveydenedistäminen onnistuu parhaiten (Nivala 2010, 117–119).

Osallisuus on tärkeä terveyden tekijä, sillä se lisää hyvinvointia, ollen vastakohtana syrjäytymiselle, osallisuuden ulkopuolelle jäämiselle. Yleisellä tasolla osallisuus voi toteutua oikeutena tiedon saamiseen ja tuottamiseen, kokemuksena kuulua yhteisöön ja yhteiskuntaan. Syvemmällä tasolla, osallisuudessa yhteiskunnassa, on mahdollisuus olla mukana kehittämässä palveluja tai muita toimia niin ammattilaisten kuin kansalaisten kesken. Osallisuus on osallistumista ja vaikuttamista (Rouvinen-Wilenius 2014, 51–53; SOSTE 2018).

Nuorten terveydenedistämässä on haasteita, sillä “nuorten maailma” muuttuu, ja nuoret ovat keskenään erilaisia. Oleellista on tuntee kohderyhmä ja ymmärtää, mitä on olla nuori juuri nyt. Tämän mahdollistamiseksi ammattilaisten tulee tutustua nuorten kulttuuriin, arvoihin, haasteisiin ja haaveisiin. Tutustuminen tapahtuu helpoiten kohtaamalla. On huomattava, että tukemalla nuorta arjessa kuuntelemal-

la, välittämällä ja hyväksymällä, voidaan samalla tukea tervettä itsetuntoa, joka on pohjana pärjäämiselle (Kahdeksan tienviittaa terveyteen 2010).

Nuorten kanssa toimiessa huomiosta kilpailevat nuorille tärkeät ja mielenkiintoiset ”jutut ja tekemiset”, joten nuoret pitää kohdata heille tutuissa ympäristöissä tai medioissa. Terveysvalistuksen ja terveydenedistämisen ei tule olla ”saarnaavaa” tai sairauksilla pelottelua, sillä se työntää nuoret pois, ja kontaktin luominen jää heikoksi. Terveysvalistuksen tulee olla osallistavaa, houkuttelevaa ja kannustavaa, ja nuorille tulee antaa mahdollisuuksia oivaltamiseen ja omien ajatusten läpikäymiseen. Näin aktivoitetaan nuori kokemaan osallisuutta ja vaikuttamaan itselle tärkeisiin asioihin ja sitä kautta omaan elämäänsä (Särkelä-Kukko 2014, 34–36, 43).

Nuorten osallisuuden vahvistaminen palvelujen suunnittelussa, toteuttamisessa ja kehittämisessä on tärkeää. On oleellista, että aikuiset ja ammattilaiset osaavat tunnistaa omassa toiminnassaan ja toimintaa ohjaavissa rakenteissa nuorten osallisuuden mahdollisuudet ja esteet (Kiilakoski 2017).

Nuorten raati takaa kohderyhmälähtöisyyden

NIKO-projektin toiminnan suunnittelussa on otettu askel kohti nuoria ja kohdatu heidät nuorten raadin kautta. Tavoitteena on kehittää nuorille suunnattua nuuskan vastaista toimintaa, jolla tuetaan nikotiinittomuutta ja edistetään yleisterveyttä. Nuorten raati on mahdollisuus kohdata nuoria heidän ympäristössään: toiminnan avulla pääsee tutustumaan ”nuorten maailmaan”, ja toiminta mahdollistaa terveydenedistämisen kohderyhmälähtöisyyden.

Nuorten raati on kymmenen hengen lukiolaisryhmä, joka on kokoontunut muutamien kuukausien välein, kahden tunnin ajan kerrallaan keskustelemaan NIKO-projektin ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon (YAMK) -opiskelijan kanssa nuorten kulttuurista, tavoista ja ajatuksistaan nuuskaamiseen liittyen. Nuoret ovat saaneet kertoa ajatuksistaan ja havainnoistaan sekä omasta arjestaan, päihteistä ja erityisesti nuorista ja nuuskasta. Ryhmän toiminta on perustunut vapaaehtoisuuteen ja se on toteutettu kouluympäristössä, kouluajalla. Tapaamiskerrat on teemoitettu ja suunniteltu yhdessä nuorten kanssa niin, ettei siitä ole ollut haittaa heidän koulunkäynnilleen. Kynnys osallistumiseen on pyritty saamaan mahdollisimman matalaksi, eikä tapaamisissa edellytetä osallisuutta yhteiseen keskusteluun. Ryhmässä on ol-

lut käytössä myös WhatsApp-keskusteluryhmä, jonne on voinut laittaa kysymyksiä ja mietteitä tapaamisten väleissä.

Nuorten raadin olemuksella on merkitystä sen toimivuuteen ja tuloksellisuuteen. Ryhmän ollessa pienehkö on keskustelu pysynyt ”aisoissa” ja hiljaisemmallakin nuorella on ollut mahdollisuus osallistua ja ideointi on lähtenyt käyntiin. Ryhmäläiset ovat eri luokka-asteilta mutta samasta koulusta, joten he eivät ole täysin tuntemattomia toisilleen. Täysin vieraiden keskellä keskustelu voi luoda vaivaantuneisuutta ja vaatia liikaa rohkeutta tuoda esiin omia ajatuksia. Kyseessä ei myöskään ole tiivis ”kaveriporukka”, mikä mahdollistaa laajemmin erilaisten mielipiteiden ulostulon.

Nuorten raadin toiminta on antanut uudenlaisia näkökulmia terveydenedistämiseen – se, mikä toimii aikuisen ajatuksissa, ei toimi nuorille. Ryhmän suorat vastaukset kertovat nopeasti, miten heitä kannattaa lähestyä ja mihin ei esimerkiksi kannata ajallisesti panostaa. Nuoret itse ovat kokeneet ryhmään osallistumisen ja siinä toimimisen mielekkäänä ja mielenkiintoisena. He ovat kokeneet myös nuuskan vastaisen toiminnan kehittämisen tärkeänä. Varsinaisesta toiminnasta ja ryhmätyöskentelystä he kokevat oppivansa paljon tulevaisuuttaankin ajatellen, ja lisää mielekkyyttä on luonut konkreettinen toiminta, joka johtaa eteenpäin.

Yhdessä olemme enemmän!

Nuorten terveydenedistäminen on monialaista yhteistyötä. Ennaltaehkäisevää ja terveyttä edistävää ja ylläpitävää työtä tarvitaan enemmän. Tulevaisuudessa arkinen ja kohderyhmää lähellä oleva toiminta on ratkaisu pysyviin tuloksiin. Arkisen työn kehittämiseen tarvitaan laajan verkoston lisäksi tietoa nuorista, nuorten käyttäytymisestä, erilaisten terveydenedistämisen menetelmien toimivuudesta ja sopivuudesta mutta myös tietoa yhteiskunnan toiminnasta, laajaa näkemystä nykytilanteesta ja tulevaisuudesta.

Nuorten parissa toimivat asiantuntijat ja organisaatiot tekevät entistä enemmän toimialarajat ylittävää yhteistyötä. Verkostomaisella yhteistyöllä on mahdollista tavoittaa toiminnan kohderyhmä paremmin ja laajemmin. Hyvä verkostomainen yhteistyö tukee ja vahvistaa nuorten osallisuutta ja antaa hyvät edellytykset nuorten monipuoliseen tukemiseen. Toimialarajat ylittävä yhteistyö on aina molemminpuolista, ja siitä hyötyvät kaikki (Airila ym. 2016, 24).

Toivolan (2006) mukaan yritysten välisille verkostoille on kolme päätarkoitusta:

1. Yritykset voivat yhteistyön kautta täydentää toistensa osaamista.
2. Yritykset voivat yhteistyön kautta erikoistua omaan ydinosaamiseensa (win-win).
3. Yhteistyö luo mahdollisuuden oppimiseen ja uuden osaamisen hankkimiseen.

Verkostoissa toimiminen perustuu kaikkien verkoston osapuolten yhdessä määriteltyihin tavoitteisiin ja päämääriin. Myös sitoutuminen toimintaan on tärkeää. Verkostotyö on sitä vaikuttavampaa, mitä selkeämmin verkoston toiminta saadaan linkeitettyä osaksi oman organisaation toimintasuunnitelmaa ja strategiaa (Airila ym. 2016, 24). Verkostotyöskentelyn keskiössä ovat ympäristössä havaitut terveydenedistämisen haasteet, jotka nähdään yhteisen osaamisen kehittämisen paikkana (Eteläpelto, Collin ja Saarinen 2007, 291–294). Eri tahojen monitieteinen tieto ja osaaminen kohtaavat dialogissa, josta on mahdollista syntyä uusia innovaatioita (Nurminen 2008, 176).

LÄHTEET

Airila, A., Aho, O., Nykänen M. 2016. Verkostot haltuun: ideoita toimialarajojen ylittämiseen nuorisotyössä. Helsinki: Työterveyslaitos.

Bots, S., Lehtikoinen H., Perttilä K. 2016. Alueellisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteiden ja toimintamallien nykytila ja kehittämistarpeet. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinninlaitos.

Eteläpelto, A., Collin, K., Saarinen, J. (toim.) 2007. Työ, identiteetti ja oppiminen. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Kahdeksan tienviittaa terveyteen – ohjeita ja käytäntöjä lasten ja nuorten terveyden edistämiseen. 2010. Terveyden edistämisen keskuksen julkaisuja 1/2010. Viitattu 6.12.2018 <http://tulesa.fi/wp-content/uploads/2015/11/Tienviitat.pdf>.

Kansanterveyslaki 66/1972. Annettu Helsingissä 28.1.1972. Viitattu 10.12.2018. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1972/19720066>.

Kiilakoski, T. 2017 ”Niillähän se on se viimeinen sana” – nuoret osallisuudestaan yläkoulussa. Teoksessa A. Toom, M. Rautiainen, J. Tähtinen (toim.) Toiveet ja todellisuus – kasvatusta osallisuutta ja oppimista rakentamassa. Kasvatustieteellisen seuran 50-vuotisjuhlakirja. Joensuu: Suomen kasvatustieteellinen seura ry.

- Kiilakoski T., Gretschel A., Nivala E. 2012. Osallisuus, kansalaisuus, hyvinvointi. Teoksessa A. Gretschel, T. Kiilakoski. (toim.) Demokratiaoppitunti. Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.
- Leppo, K., Ollila, E., Peña, S., Wismar, M., Cook, S. 2013. Health in all policies - seizing opportunities, implementing policies. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriön.
- Nivala E. 2010. Osallistuminen sosiaalipedagogisen toiminnan periaatteena. Teoksessa J. Härmäläinen. (toim.) Sosiaalipedagoginen aikakauskirja, vuosikirja 2010. Kuopio: Suomen sosiaalipedagoginen seura ry.
- Nivala E., Rynänen S. 2013. Kohti sosiaalipedagogista osallisuuden ideaalia. Teoksessa J. Härmäläinen. (toim.) Sosiaalipedagoginen aikakauskirja, vuosikirja 2013. Kuopio: Suomen sosiaalipedagoginen seura ry.
- Nurminen, R. 2008. Erilaisia näkökulmia moniammatilliseen yhteistyöhön. Teoksessa K. Isoherranen, L. Rekola, R. Nurminen. Enemmän yhdessä – moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit 2008.
- Raittiustyölaki 2015/523. Annettu Helsingissä 24.4.2015. Viitattu 10.12.2018. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150523>.
- Rouvinen-Wilenius, P. 2014. Teoksessa A. Jämsén, J. Pyykkönen (toim.). Osallisuuden jäljillä. Viitattu 6.12.2018. Saatavilla: <https://settlementti-fi-bin.directo.fi/@Bin/76b017a59e6de3c93277625e76e4db0b/1544124634/application/pdf/503574/oSallisuuden-j%C3%A4ljill%C3%A4-verkkoversio-pakattuna-16052014.pdf>.
- SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry. 2018. Osallisuus on tunne siitä, että kuuluu johonkin. Viitattu 6.12.2018. <https://www.soste.fi/kansalaisyhteiskunta/osallisuus-on-tunne-siita-etta-kuuluu-johonkin/>.
- Särkelä-Kukko, M. 2014. Teoksessa A. Jämsén, A. Pyykkönen. (toim.) Osallisuuden jäljillä. Viitattu 6.12.2018. Saatavilla: <https://settlementti-fi-bin.directo.fi/@Bin/76b017a59e6de3c93277625e76e4db0b/1544124634/application/pdf/503574/oSallisuuden-j%C3%A4ljill%C3%A4-verkkoversio-pakattuna-16052014.pdf>.
- Tartuntatautilaki 2016/1227. Annettu Helsingissä 21.12.2016. Viitattu 10.12.2018. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20161227>.
- Toivola, T. 2006. Verkostoituva yrittäjyys: strategiana kumppanuus. Helsinki: Edita.
- Tupakkalaki 2016/549. Annettu Helsingissä 29.6.2016. Viitattu 10.12.2018. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20160549>.